

## Το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων 13. 12. 1943

/ Πεμπτουσία



Οι Γερμανοί μπήκαν στα Καλάβρυτα στις 09/12. Δημιούργησαν έναν ασφυκτικό κλοιό γύρω από την πόλη, προκειμένου να μην μπορεί κανείς να ξεφύγει. Την έντονη ανησυχία των κατοίκων κατάφερε, παραπλανώντας τους, να κατευνάσει ο Γερμανός Διοικητής, ο οποίος τους διαβεβαίωσε ότι δεν πρόκειται κανείς να πάθει τίποτε και ότι ο στόχος τους ήταν η εξόντωση των ανταρτών.

Προχώρησαν αρχικά στην πυρπόληση σπιτιών που ανήκαν σε αντάρτες και αναζήτησαν την τύχη των Γερμανών τραυματιών της Μάχης της Κερπινής.



Στις 12/12, οι Γερμανοί άρχισαν να ετοιμάζονται για να αποχωρήσουν την επομένη. Το πρωί στις 13/12, ημέρα Δευτέρα, πριν καλά καλά ξημερώσει, χτύπησαν τις καμπάνες της κεντρικής εκκλησίας και Γερμανοί αξιωματικοί και στρατιώτες διέταξαν να συγκεντρωθούν όλοι οι κάτοικοι στο Δημοτικό Σχολείο, αφού πάρουν μαζί τους μια κουβέρτα και τρόφιμα μιας ημέρας.

Στο κτίριο του σχολείου έγινε ο χωρισμός και ο αποχωρισμός. Τα γυναικόπαιδα κλείστηκαν στο σχολείο και οι άνδρες από 14 χρονών και πάνω οδηγήθηκαν σε φάλαγγες στην κοντινή Ράχη του Καππή. Ο χώρος ήταν προσεκτικά επιλεγμένος. Η αμφιθεατρική του διαμόρφωση δεν θα επέτρεπε σε κανένα να γλιτώσει. Οι Καλαβρυτινοί ήταν αναγκασμένοι να βλέπουν τις περιουσίες τους, τα σπίτια και ολόκληρη την πόλη, να καίγονται και, μαζί τους, να παραδίδονται στη φωτιά οι γυναίκες και τα ανήλικα παιδιά τους έγκλειστα στο κτίριο του Σχολείου, το οποίο φρουρούσαν πάνοπλοι στρατιώτες.

Ο Γερμανός Διοικητής, για να καθυσυχάσει και να παραπλανήσει τους συγκεντρωμένους, έδωσε το λόγο της στρατιωτικής του τιμής ότι δεν πρόκειται να τους σκοτώσουν. Ολόκληρη η πόλη παραδόθηκε στις φλόγες.



Την ίδια στιγμή ο Οδοντωτός κατηφόριζε κατάφορτος με τις σοδειές από το πλιάτσικο των Γερμανών στα σπίτια, στα μαγαζιά και τις αποθήκες, απ' όπου άρπαξαν ότι πολύτιμο υπήρχε. Μαζί και τα χρήματα και τα αποθέματα των Τραπεζών και των Δημοσιών Υπηρεσιών, αφού προηγουμένως ανάγκασαν τους Διευθυντές να τα παραδώσουν.

Από το ξενοδοχείο «Μέγας Αλέξανδρος», με μια πράσινη και ύστερα μια κόκκινη φωτοβολίδα, δόθηκε το σύνθημα της εκτέλεσης. Τα πολυβόλα θέρισαν τους Καλαβρυτινούς. Ακολούθησε η χαριστική βολή που ολοκλήρωσε το έγκλημα. Διασώθηκαν 13 άτομα.

Στο δημοτικό σχολείο, τα γυναικόπαιδα έζησαν στιγμές αγωνίας και τρόμου, καθώς οι φλόγες έζωναν το κτίριο του σχολείου. Σπάζοντας πόρτες και παράθυρα κατάφεραν τελικά να ξεφύγουν τρέχοντας μακριά από τα σπίτια που φλέγονταν, άρχισαν να αναζητούν τους δικούς τους, Μία από τις γυναίκες, η ηλικιωμένη Κρίνα Τσαβαλά, ποδοπατήθηκε από το πανικόβλητο πλήθος των γυναικόπαιδων και ξεψύχησε πριν αντικρίσει το αποτρόπαιο έγκλημα.

Ύστερα, οι γυναίκες ανηφόρισαν προς το μέρος που είχαν οδηγήσει τους άνδρες και βρέθηκαν μπροστά στο πιο φρικιαστικό και απάνθρωπο θέαμα. Άνδρες,

πατεράδες, γιοι και αδελφοί κείτονταν νεκροί πλημμυρισμένοι στο αίμα.



Το μεγάλο Δράμα των Καλαβρύτων είχε ξεκινήσει. Τα νιάτα, οι δημιουργικές δυνάμεις της πόλης, περιουσίες και κόποι χρόνων αφανίστηκαν στις 2:34΄ της 13ης Δεκεμβρίου 1943, όπως δείχνουν οι δείκτες του σταματημένου ρολογιού της εκκλησίας.

Η συνέχεια του δράματος βρήκε τις γυναίκες να προσπαθούν με τα νύχια να σκάψουν πρόχειρους τάφους στην παγωμένη γη του Δεκέμβρη, για να θάψουν τους νεκρούς τους. Με τις κουβέρτες που είχαν κοντά τους, μετέφεραν τους σκοτωμένους στο νεκροταφείο και άλλους έθαψαν εκεί στο λόφο, μια τραγική σκηνή που κράτησε μέρες.

Ακολούθησε η προσπάθεια της επιβίωσης μέσα στα χαλάσματα, που έμελλε για χρόνια να στεγάσουν τις απορφανισμένες οικογένειες.

Το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων «συγκίνησε και συνένωσε τους Έλληνες - δυνάμωσε τον αγώνα τους κατά του κατακτητή», ομολογεί ο τότε γενικός στρατιωτικός διοικητής των Γερμανών στην Ελλάδα.



Οι Καλαβρυτινές Γυναίκες, οι Καλαβρυτινές Μανάδες, μορφές ηρωικές, παλεύοντας κάτω από δύσκολες συνθήκες, κατάφεραν να αναθρέψουν τα παιδιά τους και να ξαναχτίσουν την πόλη μέσα από τα ερείπια.

Στον Τόπο της Εκτέλεσης, ο Λευκός Σταυρός και η Πετρωμένη Καλαβρυτινή Μάνα, αιώνια σύμβολα του μαρτυρίου, εξακολουθούν να στέλνουν μηνύματα ειρήνης και συναδέλφωσης των λαών του κόσμου.

### **1943 - «Επιχείρηση Καλάβρυτα»**

Η Κατοχή αποτελεί μια από τις πιο συγκλονιστικές περιόδους της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Ο λαός μας, εξαντλημένος από την πολεμική εποποιία του 1940, υποχρεώθηκε να αντιμετωπίσει πολλαπλές περιπέτειες και κακουχίες. Την εισβολή των κατακτητών, το πρόβλημα της επιβίωσης, την οδυνηρή περιπέτεια της πείνας, εκτελέσεις, βασανιστήρια και καταστροφές.

Η ευρύτερη περιοχή των Καλαβρύτων, τόπος με μακραίωνη ιστορική διαδρομή και επαναστατικό παρελθόν, υπέστη την περίοδο της Κατοχής τεράστιες απώλειες σε έμπυχο δυναμικό, με μαζικές εκτελέσεις αμάχων και ολοκληρωτικές καταστροφές.



Το καλοκαίρι του 1943, άρχισαν εκτελέσεις, βομβαρδισμοί και καταστροφές χωριών:

- Ιούλιος 1943 (29/07): Βομβαρδισμός των χωριών Λαπάτα, Τρεχλό, Μάνεσι. Μεταξύ των 16 θυμάτων και μικρά παιδιά.
- Αύγουστος 1943 (31/08): Πυρπόληση του χωριού Άνω Λουσοί. Εκτέλεση 4 κατοίκων. Απαγχονισμός στην πλατεία του Χελμού των Καλαβρύτων του νεαρού Ντίνου Παυλόπουλου.
- Νοέμβριος 1943 (29/11): Βομβαρδισμός του χωριού Βυσωκά. 13 νεκροί, τραυματίες και καταστροφή οικιών.

Οι εγκληματικές πράξεις των Γερμανικών στρατευμάτων Κατοχής κορυφώθηκαν το Δεκέμβριο του 1943, σε μια οργανωμένη εκκαθαριστική επιχείρηση της περιοχής των Καλαβρύτων, γνωστή ως «Επιχείρηση Καλάβρυτα» («Unternehmen Kalawrita», από 5 έως 15 Δεκεμβρίου 1943). Μια από τις πιο σκληρές επιχειρήσεις της Βέρμαχτ, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στην Ευρώπη, γενικότερα.



Από τις αρχές του 1943, στο χώρο της Αιγιαλείας και των Καλαβρύτων συνέβησαν σημαντικά αντιστασιακά γεγονότα, μεταξύ των οποίων η Μάχη Ρογών-Κερπινής (16-17/10/1943), η οποία είχε σαν αποτέλεσμα τη συντριβή του Γερμανικού λόχου και τη σύλληψη 86 Γερμανών αιχμαλώτων. Μετά τη διαμόρφωση ενός γενικότερου κλίματος ανησυχίας για την αντιστασιακή δράση στην περιοχή των Καλαβρύτων, η 117 Μονάδα Κυνηγών αποφασίζει να δράσει.

Τα Γερμανικά στρατεύματα, που ξεκίνησαν από Τρίπολη, Αίγιο, Πάτρα, ακολούθησαν ακτινωτή πορεία σύμφωνα με τους γερμανικούς χάρτες, με κατεύθυνση την επαρχία Καλαβρύτων και κατάληξη τα Καλάβρυτα.

Οι Γερμανικές δυνάμεις, μηχανοκίνητες και πεζοπόρες, που ξεκινούν από την Πάτρα, στις 05/12/1943 με κατεύθυνση τα Καλάβρυτα, είχαν επικεφαλής τον αντισυνταγματάρχη Γιούλιους Βόλφιγκερ (G. Wolfinger) και ακολούθησαν το δρόμο Πάτρα - Χαλανδρίτσα - Καλάβρυτα, απόσταση 77 χιλιομέτρων.



Στο ξεκίνημά τους λεηλάτησαν και πυρπόλησαν τη Μονή Ομπλού, σε μικρή απόσταση νότια της Πάτρας.

- Στις 06/12, μετά από ένα ατύχημα του Wolfinger, διοικητής ορίστηκε ο Εμπερσμπέργκερ (Ebersberger), διοικητής του συντάγματος Αιγίου.
- Στις 07/12, τα πεζοπόρα τμήματα χτένισαν στο πέρασμά τους όλα τα χωριά και σκόρπισαν τη φωτιά και το θάνατο. Στην Κάτω Βλασία σκότωσαν 3 άνδρες και 1 γυναίκα και στον Κάλανο 3 βοσκούς από τα Καλάβρυτα και έναν ακόμη πολίτη. Μετά χωρίστηκαν σε δύο ομάδες: η μία πήγε προς Λεχούρι - Τριπόταμα - Δίβρη και επέστρεψε από Μορόχοβα - Λειβάρτζι και η άλλη συνέχισε προς Καλάβρυτα.
- Στις 08/12, πέρασαν από το Μάνεσι και το Σαραδί, σκότωσαν 1 άνδρα.
- Στις 09/12, έφτασαν στη διασταύρωση του δρόμου Σκεπαστού-Κλειτορίας. Στο εκκλησάκι της Αγίας Άννας, συγκέντρωσαν όλο τον ανδρικό πληθυσμό του χωριού Βυσωκά και, μετά από μια σύντομη ομιλία, τους άφησαν ελεύθερους. Την ίδια μέρα, μπήκαν στα Καλάβρυτα.
- Στις 10/12, εκτέλεσαν στο χωριό Συρμπάνι (Πριόλιθος) 5 άνδρες.





Οι Γερμανικές δυνάμεις από Αίγιο προς Καλάβρυτα, με επικεφαλής τον αντισυνταγματάρχη Εμπερσμπέργκερ (Ebersberger), εφόρμησαν στα Καλάβρυτα, με 3 πεζοπόρα τμήματα.

- Στις 06/12 άλλη πεζοπόρο ομάδα, από το Αίγιο, προχώρησε με πορεία από τον Κερενίτη ποταμό προς Πλατανιώτισσα, Βιλιβίνα και Μαμουσιά, στην οποία, αφού εγκαταστάθηκε, έστησε ενέδρα.
- Στις 07/12 , πεζοπόρες φάλαγγες από το Αίγιο προχωρούν κάνοντας εκκαθαριστικές επιχειρήσεις και αφού κατέβηκαν από την οροσειρά Σταυριά πάνω από το χωριό Ρογοί, τοποθέτησαν μυδράλια και όλμους.
- Στις 08/12, ο Ebersberger χώρισε το στρατό σε δύο ομάδες και μπήκαν το πρωί στους Ρογούς. Έκαψαν ολοσχερώς το χωριό και εκτέλεσαν 65 άνδρες και παιδιά.



- Άλλη ομάδα μπήκε την ίδια ημέρα στην Κερπινή, έβαλαν φωτιά και εκτέλεσαν 38 άνδρες και παιδιά,
- Στη συνέχεια, έκαψαν την Άνω και Κάτω Ζαχλωρού και σκότωσαν 19 άνδρες. Ακολούθως έφτασαν στη Μονή του Μεγάλου Σπηλαίου και σκότωσαν 16 άτομα, μοναχούς, επισκέπτες και υποτακτικούς, ενώ εκτέλεσαν και 9 μοναχούς, στη θέση Ψηλός Σταυρός.
- Στις 09/12, έφτασαν στο χωριό Σούβαρδο, όπου έβαλαν φωτιά και σκότωσαν 5 άνδρες, το ίδιο και στο χωριό Βραχνί, όπου σκότωσαν 6 άνδρες.

Στη στάση της Κερπινής εγκαταστάθηκε Γερμανική διμοιρία. Στη θέση αυτή εκτελέστηκαν 4 άνδρες.

- Στις 09/12, περνώντας από τις Αυλές των Καλαβρύτων, Γερμανικές δυνάμεις, με επικεφαλής τον Ebersberger, μπήκε στα Καλάβρυτα, όπου είχαν φτάσει και οι δυνάμεις από την Πάτρα.
- Στις 13/12, ολοκλήρωσαν την επιχείρηση, πυρπόλησαν και κατέστρεψαν ολοκληρωτικά την πόλη των Καλαβρύτων, λεηλάτησαν ό,τι πολύτιμο υπήρχε και εκτέλεσαν όλο τον ανδρικό πληθυσμό της πόλης από 14 χρονών και πάνω, στη

Ράχη του Καππή.

- Στις 14/12, ανέβηκαν στο Μοναστήρι της Αγίας Λαύρας, το λεηλάτησαν, το πυρπόλησαν και εκτέλεσαν 6 άνδρες, μοναχούς, επισκέπτες και υποτακτικούς. Την ίδια ημέρα, λεηλάτησαν το χωριό Βυσωκά, σκότωσαν 3 άνδρες και έφυγαν για την Πάτρα. Επίσης πέρασαν από το Μοναστήρι του Μεγάλου Σπηλαίου και το έκαψαν.



Τα γερμανικά στρατεύματα που κινήθηκαν από Τρίπολη με επικεφαλής τον ταγματάρχη Gnass, κατευθύνθηκαν προς Δημητσάνα και Λαγκάδια Αρκαδίας.

- Στις 07/12, δόθηκε διαταγή στην ομάδα μάχης ΚΟΚΕΡΤ να προχωρήσει από τα Παγκρατέϊκα Καλύβια μέσω του χωριού Φίλια και Τσορωτά στα Μαζέϊκα (Κάτω Κλειτορία). Την ίδια ημέρα τα Γερμανικά στρατεύματα μπήκαν στα Μαζέϊκα αναζητώντας την τύχη των Γερμανών αιχμαλώτων της Μάχης Ρογών-Κερπινής, χτενίζοντας όλα τα γύρω χωριά και τη νύχτα της 07/12 προς 08/12 έφτασαν στο Μάζι. Το ίδιο ίδιο απόγευμα, οι αντάρτες είχαν ήδη προβεί στην εκτέλεση των αιχμαλώτων.

- Οι Γερμανοί μετέφεραν τους διασωθέντες στα Μαζέϊκα και κατέθεσαν τα γεγονότα στον Συνταγματάρχη Le Suir, ο οποίος είχε ήδη φτάσει στην περιοχή.

- Οι Γερμανοί, με 12 έλληνες οδηγούς, το Σάββατο το βράδυ στις 11/12, κατευθύνθηκαν προς το χωριό Μάζι και στη συνέχεια στη θέση Μαγέρου στις 12/12, όπου βρήκαν τους εκτελεσθέντες Γερμανούς. Εκεί εκτέλεσαν 10 Μαζαίους.
- Στις 14/12, λεηλάτησαν και έκαψαν το μεγαλύτερο μέρος των Μαζείκων και μετά έφυγαν προς την Τρίπολη.

Στο απόρρητο ραδιογράφημα της 117 Jager Division (Αρ.1595/43), καταγράφεται ο τελικός απολογισμός της Επιχείρησης Καλάβρυτα: “...(1) Κατεστράφησαν ολοκληρωτικά τα χωριά: Ρογοί, Κερπινή, Στάση Κερπινής, Άνω Ζαχλωρού, Κάτω Ζαχλωρού, Σούβαρδο, Βραχνί, Καλάβρυτα, Μοναστήρια Μεγάλου Σπηλαίου και Αγίας Λάυρας, Αγία Κυριακή, Αυλές, Βυσωκά, Φτέρη, Πλατανιώτισσα, Πυργάκι, Βάλτσα, Μελίσσια, Μοναστήρι Ομπλού, Λαπαναγοί, Μάζι, Μαζείκα, Παγκράτι, Μορόχωβα, Δερβένι, Βάλτος, Πλανητέρου, Καλύβια. (2) 696 Έλληνες εκτελέστηκαν...”.

**Πηγή: <http://www.kalavrita.gr>**